

**B Docent Beeldende Kunst en Vormgeving
Breitner Academie
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten**

*Verslag van de beperkte opleidingsbeoordeling
28 en 29 november 2019*

Colofon

Instelling en opleiding

Breitner Academie, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
Overhoeksplein 2
1031 KS Amsterdam
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: positief

Opleiding: B Docent Beeldende Kunst en Vormgeving
Locatie: Amsterdam
Variant: Voltijd en verkorte deeltijd
Croho-nummer: 39100

Visitatiecommissie

Ab Groen, voorzitter
Eva van der Molen, deskundige
Fred Wartna, deskundige
Fabienne Hendriks, student-lid
Titia Busing, secretaris
De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van
AeQui Nederland
Vlindersingel 220
3544 VM Utrecht
www.AeQui.nl

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	6
1. Beoogde leerresultaten	8
2. Onderwijsleeromgeving	11
3. Toetsing	18
4. Gerealiseerde leerresultaten	22
Bijlagen	25
Bijlage 1 Visitatiecommissie	26
Bijlage 2 Programma visitatie	27
Bijlage 3 Bestudeerde documenten	28

Samenvatting

Op 28 en 29 november 2019 is de bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving van de Breitner Academie (Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten) geïnspecteerd door een commissie van AeQui. Het totaaloordeel van de commissie is **positief**, de opleiding voldoet aan alle standaarden.

Beoogde leerresultaten

De commissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De opleiding hanteert de competenties zoals die zijn opgesteld door het Landelijk Overleg Kunstvakdocentenopleidingen. De opleiding heeft een breed profiel: studenten worden opgeleid voor zowel de onder- en bovenbouw van het voortgezet onderwijs, het middelbaar (en hoger) beroepsonderwijs en de buitenschoolse educatie. De opleiding geeft veel aandacht aan het docentschap. De opleiding richt zich daarbij op thema's als curriculumontwikkeling en verbinding tussen kunst, nieuwe technologie en wetenschap. De opleiding is goed afgestemd op en heeft een sterke relatie met de beroepspraktijk. De opleiding onderhoudt op verschillende niveaus (van bestuur tot docent) actief contact met het werkveld en heeft samen met de opleidingsscholen een lerend netwerk gecreëerd.

Onderwijsleeromgeving

De commissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. Het brede karakter van de opleiding is consequent vertaald in het curriculum. Studenten krijgen verschillende mogelijkheden om het werkveld te verkennen; de stages en projecten spelen daarin een belangrijke rol. De leerlijnen dragen bij aan de structuur en de samenhang van het programma. Studenten krijgen een degelijke pedagogische en didactisch basis aangereikt. Het concept van authentieke kunsteducatie is zeer consequent doorgevoerd. Studenten herkennen het concept en passen dit ook toe in hun eigen onderwijs. In het ArtechLAB leren studenten vakoverstijgend te denken over kunsteducatie en krijgen studenten handzame ideeën om kunsteducatie voor leerlingen op een actuele manier toegankelijk te maken. De opleiding sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten. De opleiding wordt verzorgd door voldoende en deskundige docenten die

elkaar, studenten en het werkveld inspireren. De opleiding beschikt over voldoende faciliteiten.

Toetsing

De commissie concludeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De landelijke competenties vormen de kapstok van het toetsstelsel. De opleiding heeft een bewuste keuze gemaakt om te werken met een combinatie van (formatieve en summatieve) toetsing. Vanaf dit studiejaar worden jaarlijkse assessments afgenomen waarmee de integrale competentieontwikkeling van studenten meer inzichtelijk wordt gemaakt. De bestudeerde toetsen zijn van voldoende niveau en hebben een meer klassiek karakter. De examencommissie geeft op adequate wijze vorm aan haar taak om de kwaliteit van toetsen te borgen.

Gerealiseerde leerresultaten

De commissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. Dit wordt vastgesteld in de laatste fase van de opleiding met het afstudeeronderzoek en de stage. Voltijdstudenten maken daarnaast ook een eigen collectie van beeldend werk. Het afstudeerproces is degelijk opgezet en er zijn voldoende waarborgen voor het eindniveau. De commissie heeft vijftien afstudeerdossiers bestudeerd. De commissie stelt vast dat de drie onderdelen van het afstuderen van voldoende niveau zijn. De commissie concludeert dat studenten en alumni hun weg weten te vinden in het werkveld en relevante vervolgopleidingen.

Aanbevelingen

Met het oog op de toekomst geeft de commissie volgende suggesties ter overweging:

- De aandacht in het curriculum voor niet westerse culturen, kunst en didactiek samen met inclusiviteit te versterken.
- De diversiteit van de instroom van studenten te vergroten; met een toenemende (culturele)

- diversiteit kan het begrip authenticiteit in een bredere context geplaatst worden.
- Hierbij ook het aantrekken van docenten met een (niet westerse) migratie-achtergrond te versterken.
  - Te onderzoeken of naast de meer klassieke toetsvormen ook alternatieve toetsvormen zijn die passen bij de eigen opleiding.
  - Docenten te laten deelnemen aan trajecten gericht op de basiskwalificatie examinering.
  - In het curriculum, specifiek het afstudeervak, de aandacht voor het kritisch beschouwen van literatuur door studenten te vergroten.
  - Kalibratiesessies te organiseren inzake het eindniveau van de stages en afstudeeronderzoeken.
  - In de beoordeling van de afstudeeronderzoeken het geven van feedback te versterken.
  - Te onderzoeken of het beeldend werk, het afstudeeronderzoek en de stage van de student meer met elkaar in verbinding kunnen worden gebracht. Vanuit die integratie kan een student een diepere eigen identiteit geven aan het concept van authentieke kunsteducatie in haar/zijn eindkwalificerende werken.

Alle standaarden van het NVAO-kader zijn positief beoordeeld. Op die grond geeft de visitatiecommissie een **positief** advies inzake accreditatie van de bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving van de Breitner Academie.

Namens de voltallige visitatiecommissie,
Utrecht, maart 2020

Ab Groen
Voorzitter

Titia Busing
Secretaris

Inleiding

De bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving van de Breitner Academie heeft als ambitie studenten op te leiden die kunsteducatie benaderen als een dynamische onderzoekende, creatieve en artistieke praktijk.

De instelling

De Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten leidt zelfstandige internationaal georiënteerde kunstenaars, producenten, ontwerpers, creatieve professionals en kunstdocenten op voor het nationale en internationale werkveld van kunst, cultuur en erfgoed. De hogeschool heeft haar onderwijs georganiseerd in zes academies: de Academie van Bouwkunst, de Breitner Academie, het Conservatorium van Amsterdam, de Nederlandse Filmacademie, de Reinwardt Academie en de Academie voor Theater en Dans. De academies verzorgen bachelor - en masteropleidingen in de disciplines muziek, theater, dans, film, bouwkunst, erfgoed en (beeldende) kunst- en kunsteducatie.

De bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving (DBKV) is onderdeel van de Breitner Academie, één van de zes academies van Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. De Breitner Academie biedt naast de bacheloropleiding DBKV ook de masteropleiding Kunsteducatie aan. Aan de academie studeren circa 180 studenten en er werken 40 medewerkers.

De Breitner academie ontleent haar bestaansrecht aan het opleiden van inspirerende, vakbekwame en innovatieve docenten die als kunstdocent voor het binnen- en buitenschoolse werkveld toegerust worden om (jonge) mensen met beeldende kunst in aanraking te brengen en te inspireren, zowel in maakprocessen als beschouwende en theoretische programma's. De academie hanteert daarbij het didactische model van authentieke kunsteducatie. De academie heeft vijf kernwaarden geformuleerd: inspirerend, authentic, vakkundig, ambitieus, origineel.

Aan de hogeschool zijn acht lectoraten verbonden. De opleiding DBKV werkt nauw samen met het lectoraat Kunsteducatie. Dit lectoraat voert praktijkgericht onderzoek uit vanuit eigen vraagstellingen van de verschillende docentenopleidingen van de hogeschool binnen de thema's interdisciplinariteit (zowel tussen kunst disciplines als tussen kunst en niet-kunst disciplines) en sociaal engagement.

De opleiding

De bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving (DBKV) wordt in een voltijdvariant en een verkorte deeltijdvariant aangeboden. Studenten die al een hbo-kunstopleiding hebben afgerond kunnen instromen in de verkorte deeltijdvariant. Zij kunnen vrijstelling verkrijgen voor een deel van het onderwijs.

De opleiding hanteert het landelijk opgestelde beroeps- en opleidingsprofiel en de daarin benoemde competenties als uitgangspunt. Studenten worden opgeleid voor een volledige, ongedeelde bevoegdheid als docent beeldende kunst en vormgeving. En kunnen derhalve lesgeven in het primair onderwijs, de onder- en bovenbouw van het voortgezet onderwijs (vmbo t/m gymnasium), het mbo, het hbo of bij een culturele instelling (musea, kunstcentra en dergelijke). Studenten worden opgeleid om beeldend onderwijs voor verschillende doelgroepen te ontwerpen en doelgroepen te begeleiden bij het maken van beelden werk en kritisch beschouwen van autonome en toegepaste beeldende kunst.

De opleiding is opgebouwd in leerlijnen: de beeldende leerlijn, de kunsttheoretische leerlijn, de didactische leerlijn, de leerlijn verbinding en omgeving, de leerlijn vrije ruimte en de leerlijn

studieloopbaanbegeleiding. De eerste drie leerlijnen omvatten de kern van het docentschap beeldende kunst en vormgeving. Integratie van deze aspecten vindt plaats in de leerlijn verbinding en omgeving. In elk jaar komen studenten middels de stage en de externe projecten in aanraking met het werkveld waarvoor ze opgeleid worden. De opleiding wordt afgerond met een afstudeeronderzoek, een stage en beeldend werk.

De opleiding heeft in de afgelopen periode een transitie doorgemaakt, waarbij mede vanwege teruglopende studentenaantallen een reorganisatie heeft plaatsgevonden. Ook is de focus van de opleiding verlegd van het opleiden van kunstenaars naar het opleiden van docenten beeldende kunst en vormgeving. Het leidende principe van de opleiding, authentieke kunsteducatie, heeft daarbij een meer centrale plaats in de opleiding gekregen. Verder is geïnvesteerd in de samenwerking tussen domeinen en docenten en een meer integrale benadering van de student als aankomend docent beeldende kunst en vormgeving. In die periode is ook de reguliere deeltijdopleiding afgebouwd.

De visitatie

De Breitner Academie heeft aan AeQui opdracht gegeven de onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de opleiding een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden.

De visitatie heeft op 28 en 29 november 2019 plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven. De commissie heeft zich daarbij expliciet georiënteerd op het cluster waarin deze opleiding geplaatst is. Dit is met het voltallig panel gedaan, tijdens het voorbereidend overleg, en afsluitend bij de oordeelsvorming. De hiertoe benodigde kennis was aanwezig in (een deel van) het panel.

De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie.

Deze rapportage is op 31 januari 2020 in concept toegestuurd aan de opleiding; de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

1. Beoogde leerresultaten

De commissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De opleiding hanteert de competenties zoals die zijn opgesteld door het Landelijk Overleg Kunstvakdocentenopleidingen. De opleiding heeft een breed profiel: studenten worden opgeleid voor zowel de onder- en bovenbouw van het voortgezet onderwijs, het middelbaar (en hoger) beroepsonderwijs en de buitenschoolse educatie. De commissie waardeert het dat de opleiding zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld tot een opleiding waarin meer aandacht is voor het docentschap. De opleiding richt zich daarbij op thema's als curriculumontwikkeling en verbinding tussen kunst, nieuwe technologie en wetenschap. De commissie constateert dat de opleiding goed is afgestemd op en een sterke relatie heeft met de beroepspraktijk. De opleiding onderhoudt op verschillende niveaus (van bestuur tot docent) actief contact met het werkveld. De commissie stelt vast dat de opleiding samen met de opleidingsscholen een lerend netwerk heeft gecreëerd.

Bevindingen

De opleiding wil inspirerende vakbekwame en innovatieve docenten in de beeldende kunst en vormgeving opleiden voor het reguliere onderwijs en het buitenschools werkveld. Afgestudeerden zijn in staat leerlingen en cursisten te begeleiden bij het maken van autonome of toegepaste beeldende kunst. Daarnaast zijn zij in staat leerlingen en cursisten te leren kritisch en beschouwend met kunst en cultuur om te gaan en zijn ze in staat lesprogramma's, modules, cursussen en lesmateriaal te ontwerpen en te implementeren.

Zoals eerder opgemerkt, worden studenten van de voltijd en verkorte deeltijdvariant opgeleid tot startbekwaam Docent Beeldende Kunst en Vormgeving met een ongedeelde, ongegradeerde bevoegdheid. Studenten worden opgeleid voor een breed werkveld, variërend van verschillende soorten en niveaus van formeel onderwijs tot het buitenschools werkveld met centra voor de kunsten, amateurverenigingen, musea, culturele instellingen en vrije initiatieven.

Tijdens de visitatie is door docenten opgemerkt dat de opleiding een curriculum aan wil bieden waarmee studenten zich binnen en buiten de school kunnen bewegen en dat hen de flexibiliteit en oriëntatie biedt hun weg te vinden in het brede en dynamische werkveld van de kunsteducatie. En waarmee studenten een frisse en actuele kijk op

kunsteducatie kunnen ontwikkelen. Van belang is dan dat ook het werkveld zelf aangehaakt is en blijft bij actuele ontwikkelingen in de kunsteducatie.

De opleiding hanteert het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel van het landelijk overleg Kunstvakdocentenopleidingen (KVDO) als uitgangspunt. Dit profiel en de bijbehorende competenties zijn vastgesteld in overeenstemming met nationale en internationale kwalificatiekaders. De beoogde leerresultaten van de opleiding worden gevormd door de vijf landelijke competenties:

- a) artistiek competent;
- b) pedagogisch en didactisch competent
- c) interpersoonlijk competent
- d) omgevingsgericht competent en;
- e) kritisch-reflectief en onderzoekend competent.

De competenties zijn, op landelijk niveau, uitgewerkt in deelcompetenties, gedragsindicatoren en een kennisbasis. Op moduleniveau zijn de competenties geoperationaliseerd in concrete en toetsbare leerdoelen.

De grootstedelijke en interculturele Amsterdamse omgeving wordt door de opleiding gezien als een bron voor kunstzinnige en educatieve activiteiten waarmee studenten betekenisvol kunnen zijn voor hun omgeving. In de zelfevaluatie wordt

daarover opgemerkt dat dit ook uitdagingen met zich mee brengt. Dit omdat de meeste studenten woonachtig zijn in kleinere gemeenten in Noord- en Zuid Holland en vele daar ook hun stages wensen te lopen. Tijdens de visitatie is hierover opgemerkt dat studenten zoveel mogelijk gestimuleerd worden actief te zijn in de stad, passend bij het principe van authentieke kunsteducatie (zie ook standaard 2). In projecten is dit volgens de opleiding makkelijker dan in de stages. In het eerste jaar worden studenten ingedeeld op een stageplek.

De afstemming met de beroepspraktijk vindt op verschillende manieren plaats. Zo werkt de opleiding structureel samen met een netwerk van opleidingsscholen en andere organisaties. Ook worden alumni- en werkveldbijeenkomsten georganiseerd. De input daarvan wordt weer besproken in onder andere de curriculumcommissie, het docententeam en het overleg van de directeur met het College van Bestuur van de hogeschool. De academie kent een Raad van Advies die twee keer per jaar bijeen komt. Thema's die besproken worden zijn de positionering van de academie en haar opleidingen, relevante ontwikkelingen in het werkveld en relevante ontwikkelingen in het onderwijs. Daarnaast zijn docenten werkzaam (geweest) in de beroepspraktijk en brengen deeltijdstudenten hun eigen werkervaring in. Ook worden gastdocenten uit de beroepspraktijk ingezet en vindt er uitwisseling met het werkveld plaats middels projecten, stages en onderzoeken.

De academie is aangesloten bij negen opleidingsscholen in Amsterdam en omstreken. De werkplekbegeleiders op deze scholen zijn geschoold en hebben uren voor de begeleiding van studenten. De medewerker externe betrekkingen onderhoudt contacten met alle stage-instellingen. De stagecoaches houden contact met de stagebegeleider en bezoeken de student op de werkvloer. De opleiding organiseert jaarlijks een werkveldbijeenkomst voor stagebegeleiders.

De academie heeft de ambitie om een actieve partner te zijn in de ontwikkeling van het

werkveld. Daartoe worden projecten en programma's ontwikkeld, nascholingen en symposia naar aanleiding van onderzoeksuitkomsten of promoties georganiseerd. Een voorbeeld hiervan is programma Studio Breitner. Met dit project wil de opleiding leerlingen van zes middelbare scholen kennis laten maken met theorie, (nieuwe) technieken, materialen en actuele vormen van beeldende kunst om hen zo te motiveren de stap naar het kunstonderwijs te maken. Tijdens de visitatie is opgemerkt dat Studio Breitner ook als doel heeft bij te dragen aan het vergroten van de inclusiviteit van de opleiding en leerlingen te bereiken die in eerste instantie niet voor de opleiding zouden kiezen. In relatie tot het vergroten van de inclusiviteit participeert de opleiding met de andere docentenopleidingen van de hogeschool in een project gericht op het onderzoeken waar dekoloniseren binnen de opleidingen van belang is.

Docenten zijn betrokken bij de onderzoeksgroep van het lectoraat Kunsteducatie. De opleiding participeert in het landelijk overleg docentenopleidingen beeldende kunst en vormgeving. De betrokken opleidingen participeren in peerreview waarbij ze elkaar feedback geven over de vormgeving van de competenties in het curriculum en verbeter suggesties geven over de curricula.

Tijdens de visitatie heeft de commissie met verschillende vertegenwoordigers van het werkveld gesproken. Daarbij is aangegeven dat de opleidingsscholen waarmee de opleiding samenwerkt periodiek samen komen om relevante thema's als beoordelen, rubrics en de competenties van de opleiding te bespreken. Desgevraagd is opgemerkt dat de opleiding in de afgelopen periode een ontwikkeling heeft gemaakt waarbij het docentschap en de samenwerking met het onderwijsveld meer centraal zijn komen te staan. In het verleden lag de nadruk meer op het kunstenaarschap van studenten. Opleidingsscholen werken samen met de opleiding op het gebied van blended learning, ict en het ArtechLAB. Ook is

inclusiviteit van het onderwijs een onderwerp van gesprek met de opleidingsscholen.

De samenstelling van de Raad van Advies is divers, zo is duidelijk geworden tijdens de visitatie. De raad geeft de opleiding feedback, bespreekt relevante ontwikkelingen in het werkveld en de mogelijke consequenties daarvan voor het curriculum.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de opleiding het landelijke vastgestelde opleidingsprofiel Kunstvak Docenten Opleidingen 2018 hanteert als uitgangspunt voor de opleiding. De beoogde leerresultaten zijn wat betreft niveau en oriëntatie passend geconcretiseerd. Op basis van de competentiematrix stelt de commissie vast dat alle competenties en deelcompetenties aan bod komen in de opleiding.

De commissie waardeert het dat de opleiding zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld tot een opleiding waarin meer aandacht is voor het docentschap. Dit wordt ook door het werkveld en alumni gewaardeerd, zo bleek tijdens de visitatie. De opleiding richt zich daarbij op thema's als curriculumontwikkeling en verbinding tussen kunst, nieuwe technologie en wetenschap.

De opleiding heeft een breed profiel: studenten worden opgeleid voor zowel het primair

onderwijs, de onder- en bovenbouw van het voortgezet onderwijs, het middelbaar (en hoger) beroepsonderwijs en de buitenschoolse educatie.

Hoewel de verbinding met Amsterdam niet altijd makkelijk is gezien de studentenpopulatie van de opleiding, heeft de commissie tijdens de door de opleiding georganiseerde showcase (tijdens de visitatie) en de daar gepresenteerde projecten gezien dat de bredere verbondenheid met Amsterdam zeker aanwezig is. Ook is daarin de verbinding tussen kunst en andere vakgebieden gelegd, zoals bij het ArtechLAB.

De commissie constateert dat de opleiding goed is afgestemd op en een sterke relatie heeft met de beroepspraktijk. De Raad van Advies is betrokken en docenten hebben middels projecten, stages en afstudeeropdrachten contact met de beroepspraktijk. De opleiding onderhoudt op verschillende niveaus (van bestuur tot docent) actief contact met het werkveld. De opleiding en opleidingsscholen werken samen actief aan de ontwikkeling en het delen van kennis. Het betrokken werkveld is heterogeen en divers. De commissie stelt vast dat de opleiding samen met de opleidingsscholen een lerend netwerk heeft gecreëerd.

Op basis van bovenstaande stelt de commissie vast dat de opleiding aan deze standaard **voldoet** voor zowel de voltijd als de deeltijd variant..

2. Onderwijsleeromgeving

De commissie heeft vastgesteld dat de onderwijsleeromgeving studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te bereiken en dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. Het brede karakter van de opleiding is consequent vertaald in het curriculum. Studenten krijgen verschillende mogelijkheden om het brede werkveld te verkennen en daarin hun eigen keuzes te maken. De stages en projecten spelen daarin een belangrijke rol. De leerlijnen dragen bij aan de structuur en de samenhang van het programma. Studenten krijgen een degelijke pedagogische en didactisch basis aangereikt voor hun toekomstige functioneren als docent beeldende kunst en vormgeving. Het concept van authentieke kunsteducatie is zeer consequent doorgevoerd. Studenten herkennen het concept en passen dit ook toe in hun eigen onderwijs. In het ArtechLAB leren studenten vakoverstijgend te denken over kunsteducatie en krijgen studenten handzame ideeën om kunsteducatie voor leerlingen op een actuele manier toegankelijk te maken. De inclusiviteit van het programma kan, net als de diversiteit van de studentenpopulatie en het docententeam versterkt worden. De opleiding sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten. De opleiding wordt verzorgd door voldoende en deskundige docenten die niet alleen studenten maar ook elkaar en het werkveld weten te inspireren. De opleiding beschikt over voldoende faciliteiten.

Bevindingen

Programma

De opleiding kent een vierjarige voltijdvariant (circa 30 studenten per leerjaar) en een tweejarig verkort programma in deeltijd voor afgestudeerde kunstenaars die een onderwijsbevoegdheid willen halen en voor tweedegraads opgeleide docenten in de kunsten die een ongedeelde bevoegdheid willen halen (bij elkaar circa 20 studenten per leerjaar).

Het curriculum is opgebouwd uit zes leerlijnen: de beeldende leerlijn, de kunsttheoretische leerlijn, de didactische leerlijn, de leerlijn verbinding en omgeving, de leerlijn vrije ruimte en de leerlijn studieloopbaanbegeleiding. De eerste drie leerlijnen omvatten de kern van het docentschap beeldende kunst en vormgeving. Integratie van deze aspecten vindt plaats in de leerlijn verbinding en omgeving.

De *leerlijn Beeldend* bestaat uit vier brede beeldende disciplines: 2D (tekenen, schilderen, grafische technieken), 3D (ruimtelijke vormgeving), 4D (fotografie, video en nieuwe media) en Design (ruimtelijk en grafisch ontwerp). In de eerste twee

jaar krijgen studenten een brede basis aangereikt in alle disciplines. In het derde en vierde jaar vindt differentiatie plaats doordat studenten steeds meer ruimte krijgen om zich te verdiepen in specifieke disciplines of disciplines met elkaar te combineren. Dit vindt plaats in de module Atelier. In deze module ontwikkelen studenten eigen beeldende concepten waarbij ze zelf bijpassende media en technieken selecteren of integreren. De module Atelier wordt vanaf leerjaar 1 aangeboden en neemt naarmate de opleiding vordert, een steeds grotere plaats in. In het laatste studiejaar ontwikkelen studenten een eigen beeldende thematiek die uitmondt in een collectie werken die tijdens de eindexamenexpositie tentoongesteld wordt.

Naast de hierboven genoemde beeldende vakken volgen studenten in de eerste twee jaar ook het programma ArtechLAB. Dit is een ontwerpgericht vak op het snijvlak van kunst, technologie en wetenschap, dat aansluit bij de opkomende praktijken waarbij kunstenaars, wetenschappers en technici samen aan innovaties werken. Daarnaast sluit ArtechLAB aan bij de behoefte aan kennis en ervaring met vakoverstijgend onderwijs voor aankomende docenten. In het derdejaars vak Kunst en Omgeving ontwikkelen studenten een

participatief werk in de openbare ruimte. Studenten doen daarmee ervaring op in het werken met niet- materiële bronnen, zoals sociale interactie tussen bijvoorbeeld buurtbewoners, participanten en toeschouwers.

De *leerlijn Kunsttheorie* is gericht op theorievorming en analyse van kunst en cultuur. De modules in deze leerlijn gaan met name in op de kritisch-reflectieve en omgevingsgerichte hoofdcompetenties. Dit is belangrijk voor de borging van het niveau startbekwaam van studenten hun rol als docent DBKV in de bovenbouw havo-vwo. De leerlijn bestaat uit drie disciplines: kunstgeschiedenis, cultuurgeschiedenis en kunstbeschouwing. Bij het laatste onderdeel worden de lessen in de eerste twee jaar gegeven in het Rijksmuseum, Stedelijk Museum of het Van Gogh Museum.

Daarnaast wordt ingegaan op de toenemende globalisering en het belang van een brede, interculturele blik op de kunsten. Dit is onderdeel van het derdejaars vak Global Art. Dit vak gaat onder andere in op thema's als globalisering, diversiteit en inclusiviteit op basis van gender en culturele achtergrond.

Onderzoeksvaardigheden zijn eveneens onderdeel van deze leerlijn. In het eerste jaar oefenen studenten met het formuleren van een onderzoeksvraag, de opbouw van een tekst en het APA-systeem voor verwijzingen. In het tweede jaar zoeken student, naast bovenstaande onderdelen, zelf literatuur bij diverse bibliotheken en op internet. In het derde jaar worden binnen het vak Onderzoeksvaardigheden de vaardigheden uit jaar 1 en 2 geïntegreerd en aangevuld met het doen van kwalitatief onderzoek. In het vierde jaar vindt het afstudeeronderzoek plaats (zie standaard 4).

De *leerlijn Didactiek* omvat alle modules die betrekking hebben op de overdracht van kunst en cultuur. Hierbij staat de ontwikkeling van pedagogisch-didactische competenties en is er aandacht voor de interpersoonlijke en kritisch-reflectieve competenties. De modules in deze leerlijn zijn gericht op stage, onderwijskunde en vakdidactiek. De modules gaan geleidelijk over in

de interdisciplinaire leerlijn *Verbinding en Omgeving*.

De modules op het gebied van onderwijskunde behandelen algemene leerpsychologie en pedagogiek; in de modules vakdidactiek komt de didactiek van de beeldende kunsteducatie aan de orde. Studenten passen deze kennis toe in de praktijk, in de stages die gedurende de hele opleiding plaats vinden.

De stages worden door de opleiding gezien als authentieke leer-werksituaties waarin alle competenties uit het curriculum convergeren. Studenten lopen verplicht stage in de onderbouw van het vwo en in de bovenbouw van havo/vwo. Zo vindt de stage in het eerste jaar verplicht plaats in de onderbouw van het vmbo en die van het tweede jaar in de bovenbouw van het vmbo. In het derde jaar lopen studenten stage in de bovenbouw van havo/vwo en kunnen studenten een deel van de stage ook buitenschools invullen, bij educatieve diensten, centra voor de kunsten of als begeleider van een kunsteducatief project. Buitenschoolse educatie komt ook aan bod bij de projecten (zie leerlijn *Verbinding en Omgeving*). In de eerste twee jaar van de opleiding verzorgen de stagecoaches ook de lessen vakdidactiek.

In de *leerlijn Verbinding en Omgeving* zijn de modules gericht op onderlinge samenwerking, integratief (studenten moeten vakkennis uit verschillende domeinen combineren), praktijkgericht (studenten onderzoeken actuele kunsteducatiethema's), en realistisch (er wordt gewerkt op locatie en/of samengewerkt met externe partners). Onderdeel van deze module is, in de eerste drie jaar van het curriculum, een jaarlijkse projectmodule waarbij studenten voor een externe opdrachtgever educatieve diensten, materialen of innovatieve producten ontwikkelen. Ook omvat deze leerlijn twee interdisciplinaire modules waarin studenten van de vier docentopleidingen van de AHK samen leren. Interdisciplinariteit neemt ook een belangrijke plaats in in de module *Meesterwerk*, waarin de studenten zich verdiepen in de eindexamenprogramma's oude en nieuwe stijl.

In het eerste jaar ontwerpen studenten binnen de module "Project Externe Opdrachtgever" in groepjes een Toolkit voor het beeldend onderwijs. In het derde jaar maken studenten binnen het project Educatief product met Externe opdrachtgever een keuze uit actuele projecten van culturele organisaties en instellingen in of rond Amsterdam, zoals online kunstmagazine Hard//Hoofd, Foam, media-educatiebedrijf De Frisse Blik, kunstenaarsinitiatief de Servicegarage, Mediamatic, et cetera.

De *leerlijn Vrije Studieruimte* is gericht op verbreding en verdieping in de vorm van keuzevakken in jaar 2, 3 en 4, een jaarlijkse themaweek met workshops, studiereizen naar steden als Berlijn, Venetië, Belgrado of Londen en keuzeruimte in de examenfase. Bij dit laatste kan de student kiezen voor een praktijkaccent (extra stage bij een kunstenaar of vormgever); een theorieaccent (het volgen van theorievakken bij een universiteit of hbo); of een accent op onderwijs (een uitgebreide schoolstage of een extra educatieve projectstage). Docenten hebben tijdens de visitatie aangegeven dat de keuzemodule Ondernemerschap veel gekozen wordt en dat overwogen wordt dit als verplicht onderdeel in het programma op te nemen. Studenten waarmee de commissie gesproken heeft, zijn positief over de keuzemodule Ondernemerschap. Dit geeft hen inzicht zpp-schap al dan niet in combinatie met een baan als docent.

De *leerlijn Studieloopbaanbegeleiding* is gericht op het begeleiden en monitoren van de studievoortgang en competentieontwikkeling van de student. Studenten voeren met hun studieloopbaanbegeleider individuele gesprekken en er vinden groepsbijeenkomsten plaats. Aan het einde van leerjaar 3 blikt de student terug en vooruit op zijn studie. De student krijgt hierop feedback van de studieloopbaanbegeleider en een aantal docenten. Vanaf studiejaar 2019-2020 krijgt dit in de eerste drie jaar vorm in een assessment. Bij standaard 3 wordt daar nader op ingegaan.

Elk jaar kent een studiereis. Studenten van het eerste en vierde jaar gaan samen op studiereis, waarbij de bestemming wisselt tussen Londen en Venetië. Studenten waarderen deze combinatie, zo bleek tijdens de visitatie. Studenten van het tweede jaar gaan samen op studiereis naar Berlijn. In het derde jaar is de studiereis naar Belgrado onderdeel van het interdisciplinaire programma.

De module Global Art wordt door zowel alumni als studenten gewaardeerd; één van de alumni biedt dit nu als keuzevak aan op de eigen instelling. Studenten hebben desgevraagd opgemerkt dat door hun docenten wordt benoemd dat de opleiding met name de westerse visie op kunst bespreekt.

De alumni waarmee de commissie gesproken heeft, waarderen het ArtechLAB, de samenhang tussen de verschillende programmaonderdelen, de aandacht voor didactiek en curriculumontwikkeling en de aandacht voor reflectie in het programma. Dit laatste stelt hen in staat kritisch te kijken naar hun eigen onderwijs. Alumni zijn eveneens positief over de blik naar buiten die ze tijdens de opleiding ervaren hebben, bijvoorbeeld middels de excursies.

Alumni en studenten hebben desgevraagd eveneens opgemerkt dat de opleiding hen gestimuleerd heeft de breedte van het voortgezet onderwijs te verkennen, van vmbo tot bovenbouw havo/vwo, bijvoorbeeld in de stages en de ontwikkeling van lesmaterialen. Met name de in de voltijdvariant wordt hier actief op gestuurd, in de verkorte deeltijdvariant is dit volgens de studenten wat lastiger. Studenten hebben opgemerkt dat in het vierde jaar ruimte ontstaat om zich te differentiëren en te richten op een sector van hun voorkeur.

Alumni hebben aangegeven dat in het derde en vierde jaar meer aandacht kan zijn voor thema's als passend onderwijs en de rol van docent als mentor in relatie tot het type onderwijs waarin de student wil lesgeven.

Docenten hebben tijdens de visitatie opgemerkt dat deeltijdstudenten over het algemeen een bewuste keuze maken om in het onderwijs te gaan en hun stages dan ook in het voortgezet onderwijs uitvoeren. Ook beschikken ze veelal al over een baan in het onderwijs waar ze hun stage uit kunnen voeren. Deeltijdstudenten zijn, net als voltijdstudenten, verplicht een stage te lopen in de bovenbouw van havo/vwo.

Onderwijsconcept

De academie en de opleiding hanteren authentieke kunsteducatie als leidend didactisch concept. Dit concept is ontwikkeld door het lectoraat Kunsteducatie van de hogeschool en geldt ook als onderwijskundig uitgangspunt voor leerplannen, schoolcurricula en lessenseries. Authentieke Kunsteducatie is betekenisvol voor de student, functioneel voor de brede beroepspraktijk en speelt zich af in realistische sociale contexten. Dit betekent volgens de opleiding dat authentiek leren niet alleen gaat over het handelen van docenten en studenten, maar ook eisen stelt aan de leeromgeving en de wijze van toetsen. Het onderwijs kent de volgende kenmerken:

- Het leren is relevant voor situaties buiten de academie: leertaken zijn afgeleid uit activiteiten die professionals (docenten, kunstenaars) in de maatschappij verrichten.
- Het leren is gericht op de leefwereld van de student en er wordt aangesloten bij de voorkennis van studenten. Ook wordt er ruimte gelaten voor eigen inbreng, interesses en behoeftes van studenten.
- Kennis wordt geconstrueerd in complete en complexe taaksituaties; de leertaak wordt niet opgedeeld in kleine deeltaken en;
- Communicatie en samenwerking spelen een belangrijke rol bij het leren, in de vorm van groepstaken, onderling overleg, presentaties en (peer)evaluaties.

Studenten krijgen les volgens de principes van authentieke kunsteducatie en worden uitgedaagd deze principes ook in hun eigen praktijk toe te passen. Het curriculum kent een opbouw

naar een steeds grotere mate van zelfsturing en verantwoordelijkheid van de student.

In de verkorte deeltijdopleiding staat werkend leren centraal. Student hebben anderhalve dag per week les en beschikken over een leerwerkplek in het voortgezet, primair of speciaal onderwijs of in een culturele instelling.

Studenten herkennen, zo bleek tijdens de visitatie, het concept van authentieke kunsteducatie in hun onderwijs. Het biedt hen een stappenplan voor het ontwikkelen van lessen en daarin aan te sluiten bij de leefwereld van hun leerlingen. Ook ervaren zij dat het toegepast in de opleiding; waarbij aangesloten wordt de actuele leefwereld van studenten.

Instroom

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen. De toelatingsprocedure omvat een portfolio-beoordeling, twee beeldende opdrachten, een presentatieopdracht en een motivatiegesprek met de toelatingscommissie. Het portfolio, de beeldende opdrachten en de presentatieopdracht worden beoordeeld door een toelatingscommissie bestaande uit twee beeldende docenten, twee studenten en een docent uit de didactische leerlijn. Het motivatiegesprek wordt afgenomen door een docent theorie, een beeldende docent en een student.

Studenten die een erkende kunstopleiding hebben afgerond kunnen instromen in de verkorte deeltijdopleiding. Zij krijgen op basis van hun eerdere opleiding vrijstelling voor een deel van de opleiding. Studenten met het (oude) diploma tweedegraads leraar tekenen, handvaardigheid of textiele werkvormen kunnen eveneens vrijstellingen krijgen. De opleiding heeft echter sinds 2017-2018 geen instroom van dergelijke studenten gehad.

Studenten zijn, zo bleek tijdens de visitatie, vooral afkomstig uit Noord-Holland. De instroom vanuit Amsterdam is beperkt. Met behulp van het eerder genoemde Studio Breitner wil de opleiding

leerlingen die niet vanzelfsprekend met kunst en hoger onderwijs in aanraking komen de mogelijkheid bieden hiermee te experimenteren.

Personeel

De opleiding wordt verzorgd door 25 docenten (12,1 fte). De student-docent ratio is 1:16,5. Docenten zijn betrokken bij beide varianten. 75% van de docenten beschikt over een masterdiploma.

Binnen het didactisch concept van authentieke kunsteducatie worden docenten als belangrijk rolmodel gezien voor studenten. Docenten hebben bij voorkeur een hybride beroepspraktijk en beschikken over een (internationale) kunstpraktijk of zijn docent in het vo of po. Verwacht wordt dat docenten hun praktijkervaring en hun vakkennis over de actuele beroepspraktijk in brengen en dop een originele manier bijdragen aan de relevantie en kwaliteit van de opleiding.

Gemiddeld één tot twee docenten per jaar participeren in onderzoeksprojecten van het lectoraat Kunsteducatie. In de afgelopen jaren hebben twee docenten gebruik gemaakt van promotievouchers van de hogeschool en één is in aanvraag. Docenten reflecteren op hun eigen en elkaars werk in intervisiebijeenkomsten. Tijdens de visitatie is opgemerkt dat docenten de benaderbaarheid van het lectoraat waarderen, net als de mogelijkheid om tijdens de zogenaamde Breakfastclub onderzoeksvoorstellen te pitchen aan het lectoraat.

Docenten ontmoeten elkaar, zo bleek tijdens de visitatie, elke dinsdagochtend. Dan worden thema's geagendeerd op basis van evaluatieresultaten, kunnen docenten in tienminuten presentaties nieuwe ideeën presenteren aan hun collega's of input vragen op thema's waar ze aan werken. Deze bijeenkomsten hebben een belangrijke rol gespeeld in het maken van de omslag naar een curriculum dat meer op de ontwikkeling van student als docent beeldende kunst gericht is. Ook voelen de docenten zich gesteund door

de opleiding in hun ondernemerschap bij het ontwikkelen van nieuwe ideeën en projecten, zoals Studio Breitner en het ArtechLAB.

Bij de beeldende projecten is ook een theoriEDOcent betrokken bleek tijdens de visitatie. De opleiding wil daarmee ook de samenwerking en samenhang stimuleren.

Studenten, zo bleek tijdens de visitatie, waarderen de persoonlijke aandacht en de benaderbaarheid van hun docenten. Daarnaast staan docenten open voor feedback. Studenten zijn ook positief over de praktijkervaring die hun docenten inbrengen. Alumni waarderen de inspirerende manier van lesgeven van hun docenten en de feedback die ze gekregen hebben tijdens de opleiding.

Voorzieningen

De digitale leeromgeving informeert studenten over alle aspecten van het curriculum, het lesaanbod en de projecten. Studenten kunnen ruimtes reserveren voor projecten of studie en een digitaal portfolio opbouwen.

In de begeleiding van studenten heeft de studieloopbaanbegeleider een belangrijke rol. Elke klas heeft een studieloopbaanbegeleider die als eerste aanspreekpunt fungeert voor zaken die van invloed zijn op de studievoortgang van de studenten. Met behulp van de studievoorschotmiddelen heeft de opleiding extra uren gefinancierd voor individuele begeleiding van studenten bij SLB en bij stagebegeleiding. Naast de studieloopbaanbegeleider zijn er een decaan en een coördinator Studie + Handicap beschikbaar voor studenten. De academie heeft een pilot uitgevoerd met student-coaches, waarbij derdejaars studenten eerstejaars studenten begeleiden. De opleiding hanteert een bindend studieadvies van 52 EC.

De studenten waarmee de commissie gesproken heeft, ervaren voldoende begeleiding van de opleiding. Indien het nodig is (bijvoorbeeld bij

persoonlijke problemen) stelt de opleiding zich flexibel op naar studenten.

De academie beschikt over leslokalen en zeven werkplaatsen, waar gewerkt kan worden met hout, metaal, keramiek, kunststof, flexibele materialen, verf, druktechnieken, foto- en video-opnames. Daarnaast heeft de academie een uitleen van audiovisuele apparatuur, een winkel waar materialen gekocht kunnen worden voor beeldende lessen en een geluidsofnamestudio. Ook is er een mediatheek. Er is tijdelijk een tweede locatie beschikbaar, waar beeldende lessen worden gegeven en atelierruimte beschikbaar is voor studenten.

De academie heeft gespecialiseerde instructeurs in dienst die studenten helpen met het werken met machines, ovens, audiovisuele apparatuur en allerlei materialen.

De opleidingscommissie bestaat uit twee docenten en twee studenten van de voltijdopleiding. De opleidingscommissie overlegt met de curriculumcommissie over de inhoud van het programma, draagt ideeën aan voor keuzevakken en levert input voor de vak evaluaties. Elke klas heeft een ambassadeur, die gevraagd en ongevraagd advies geeft. Via deze weg is ook de deeltijdopleiding vertegenwoordigd. Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat klas ambassadeurs input ophalen bij hun klasgenoten en minimaal twee keer per jaar overleggen met de opleidingscommissie. De rol van voorzitter van de opleidingscommissie wordt door een student ingevuld.

Op academieniveau participeren studenten in de academieraad. In de academieraad worden onder andere thema's als huisvesting en begroting besproken.

De studenten waarmee de commissie gesproken heeft, voelen zich gehoord door de opleiding. Feedback van studenten wordt serieus genomen. Een voorbeeld hiervan is het aanbieden van twee beeldende vakken naar aanleiding van feedback

van studenten over de werkdruk bij het beeldend onderwijs.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat het programma, de onderwijsleeromgeving en het personeel de studenten in staat stellen de beoogde leerresultaten te bereiken. In modulebeschrijvingen worden de relatie met de competenties, de inhoud, de leerdoelen en de toetsing voor studenten inzichtelijk gemaakt.

De leerlijnen dragen bij aan de structuur en de samenhang van het programma. Studenten krijgen een degelijke pedagogische en didactisch basis aangereikt voor hun toekomstige functioneren als docent beeldende kunst en vormgeving.

Middels de stages en de externe projecten zijn er voldoende mogelijkheden voor studenten om hun vaardigheden binnen-schools en buiten-schools te oefenen en zich eigen te maken. De commissie stelt vast dat het brede profiel van de opleiding consequent is vertaald in het curriculum. Studenten krijgen verschillende mogelijkheden om het brede werkveld te verkennen en daarin hun eigen keuzes te maken. De stages en projecten spelen daarin een belangrijke rol. De commissie vindt het positief dat daarin in ieder geval de bovenbouw van het voortgezet onderwijs en het vmbo aan bod komen. In het laatste jaar kunnen studenten zich richten op hun toekomstige werkplek.

De commissie heeft tijdens de visitatie het studiemateriaal en de gebruikte literatuur van verschillende onderdelen ingezien. Op basis daarvan stelt zij vast dat de opleiding gebruik maakt van relevante en actuele literatuur.

De commissie constateert dat de opleiding het concept van authentieke kunsteducatie zeer consequent en integraal heeft doorgevoerd. De commissie is van mening dat dit ook bijdraagt aan de samenhang van het programma. Studenten herkennen het concept en passen dit ook toe wanneer ze zelf onderwijs geven. De commissie ziet kansen om de context van het begrip

authenticiteit (betekenisvol en levensecht leren) breder te trekken met een toenemende (culturele) diversiteit van studenten.

De commissie waardeert de aandacht voor wetenschap en technologie en de verbinding daarvan met kunst in het curriculum, in de vorm van het ArtechLAB. Hierin leren studenten vakoverstijgend te denken over kunsteducatie en krijgen studenten handzame ideeën om kunsteducatie voor leerlingen op een actuele manier toegankelijk te maken.

Hoewel de module Global Art door studenten en alumni als positief ervaren wordt, is de commissie van mening dat de aandacht voor niet westerse culturen, kunst en didactiek samen met inclusiviteit versterkt kan worden.

De commissie stelt eveneens vast dat de opleiding aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten. Met de twee varianten realiseert de opleiding een brede instroom. De commissie ondersteunt het voornemen van de opleiding om haar studentenpopulatie meer inclusief

te maken. Studio Breitner is hierin een waardevol initiatief.

De opleiding beschikt vooralsnog over voldoende faciliteiten. Het mogelijke wegvallen van de tijdelijke tweede locatie heeft de aandacht van de opleiding.

De commissie stelt, op basis van de bestudeerde CV's en de gevoerde gesprekken, vast dat de opleiding verzorgd wordt door voldoende en deskundige docenten. Docenten onderhouden een actieve relatie met de beroepspraktijk en zijn, zo bleek tijdens de visitatie, betrokken en intrinsiek gemotiveerd. Docenten weten niet alleen studenten maar ook elkaar en het werkveld te inspireren. Docenten zijn volgens studenten toegankelijk en studenten voelen zich gezien als een gelijkwaardig. Voor het vergroten van de inclusiviteit van de opleiding acht de commissie ook het aantrekken van docenten met een (niet westerse) migratieachtergrond van belang.

Op basis van bovenstaande stelt de commissie vast dat de opleiding aan deze standaard **voldoet** voor zowel de voltijd als de deeltijd variant.

3. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat toetsstelsel en **voldoet** volgens het oordeel van de commissie aan deze standaard. De landelijke competenties vormen de kapstok van het toetsstelsel. De opleiding heeft een bewuste keuze gemaakt om te werken met een combinatie van (formatieve en summatieve) toetsing. Vanaf dit studiejaar worden jaarlijkse assessments afgenomen waarmee de integrale competentieontwikkeling van studenten meer inzichtelijk wordt gemaakt. De bestudeerde toetsen zijn van voldoende niveau en hebben een meer traditioneel karakter. De examencommissie geeft op adequate wijze vorm aan haar taak om de kwaliteit van toetsen te borgen. De commissie raadt de examencommissie aan kalibratiesessies inzake het eindniveau te beleggen. Ook is de commissie van mening dat het waardevol kan zijn docenten te laten deelnemen aan trajecten gericht op de basiskwalificatie examinering.

Bevindingen

Het toetsbeleidplan van de academie is leidend voor de opleiding. In het toetsbeleidplan is de visie op toetsing beschreven en nader uitgewerkt.

Het didactisch concept van de opleiding, gericht op authentiek leren, geldt als uitgangspunt voor de toetsing, gericht op authentieke toetsing. Kenmerken van authentieke toetsing zijn onder andere integratie van kennis, vaardigheden en houdingen in een taak / toets, uitvoering van die taak / toets op een plek die overeenkomsten heeft met de professionele werkruimte (scholen, cursuscentra, musea, etc.) en dat de taak / toets zo gekozen is dat de student de gevraagde competenties kan laten zien. Tot slot dienen de beoordelingscriteria te zijn gebaseerd op criteria die gebruikt worden in de professionele praktijk (hoe beoordeelt de praktijk een dergelijke taak?) en is er een diversiteit aan beoordelaars: docenten, externe experts en ook studenten. Studenten krijgen met de toetsing ook inzicht in welke toetsvormen zij in hun beroepspraktijk kunnen inzetten.

Het curriculum en de toetsing bewegen van eenvoudige naar complexere opdrachten met een toenemend integratief karakter waarmee de overlap met het beroep steeds groter wordt. Een grotere mate van complexiteit brengt met zich mee dat toetsen in de loop van de opleiding steeds meer divers worden.

De opleiding maakt gebruik van zowel summatieve toetsen (assessment of learning) als formatieve toetsen (assessment for learning) om het leerproces van de student te sturen. De toetsmatrix geeft een overzicht van alle toetsen in het curriculum, gekoppeld aan het moment van afname. De matrix geeft inzicht in de variatie van toetsen, of er summatief of formatief getoetst wordt, en in hoeverre de toetsvorm aansluit op het didactisch concept van authentiek leren. In de beoordeling wordt gebruikt gemaakt van rubrics met beoordelingscriteria.

De opleiding maakt gebruik van verschillende toetsvormen zoals exposities, beeldend werk, rondleidingen, educatieve ontwerpen, toetsontwerpen, recensies, verslagen, essays, onderzoeken, examens, gesprekken en kennistoetsen. Bij de beoordeling van de beeldende vakken wordt ook gebruik gemaakt van peerfeedback en groepsgewijze werkbesprekingen.

Beeldend werk wordt beoordeeld middels een tentoonstelling, presentatie en blog of portfolio. Dit vindt plaats met behulp van een rubric die per leerjaar voor alle beeldende vakken geldt. Een commissie van minimaal twee docenten beoordeelt het werk door de expositie te bekijken en de presentatie te horen. De resultaten worden in een gesprek met de student bekend gemaakt.

Schriftelijke toetsen worden opgesteld door de betreffende docent, in overleg met een collega.

De beoordeling vindt plaats met behulp van een van te voren opgesteld beoordelingsmodel (inclusief cesuur). Daar waar de toetsing van een vak bestaat uit meerdere (groeps)opdrachten en presentaties wordt het totaal van deze opdrachten beoordeeld middels een beoordelingsmodel waar peerfeedback/peerbeoordeling een onderdeel van kan zijn. Ook hier geldt dat de opdrachten en cesuur vooraf in overleg met een collega door de docent zijn opgesteld.

De beoordeling van de stages vindt plaats aan de hand van het stageverslag en het functioneren in de praktijk (stageplaats). Hierbij wordt de feedback van de stageverlener meegenomen. Studenten worden vooraf geïnformeerd over de eisen middels een handleiding. De stagecoach (docent) formuleert eigenstandig een oordeel op basis van de gestelde leerdoelen, de beschikbare documentatie in het verslag en het advies van de stagebegeleider. De opleiding monitort de ontwikkeling van de student tijdens de stage door het onderhouden van contact met de stageverlener en het houden van intervisiegesprekken met de studenten.

Tijdens de visitatie is door docenten aangegeven dat voor de beoordeling van de jaarlijkse projecten gestreefd wordt naar de ontwikkeling van een gemeenschappelijk beoordelingsformulier. Daarmee wil de opleiding de ontwikkeling van cultureel ondernemerschap bij studenten meer zichtbaar maken en ook toetsen. Inzake toetsing is eveneens opgemerkt dat onderzocht wordt of het mogelijk is om modules meer gezamenlijk af te sluiten, waardoor het aantal opdrachten voor studenten minder wordt en studenten meer samenhang ervaren in het programma.

Na elk semester worden de modules geëvalueerd door middel van enquêtes onder studenten en het schrijven van een Plan Do Check Act (PDCA) van de betreffende module door de docenten. Onderdeel hiervan is de evaluatie van de toets en toetsvorm. De opleiding wil hiermee docenten inzicht geven in hoeverre de leerresultaten

overeenkomen met de door hen van tevoren gestelde doelen, en het biedt de docenten de mogelijkheid om in te gaan op de beschreven verbeterpunten.

Zoals eerder aangegeven, organiseert de opleiding vanaf studiejaar 2019-2020 aan het eind van de eerste drie jaar een assessment. Met dit assessment wil de opleiding studenten laten reflecteren op hun eigen competentieontwikkeling vanuit een integraal perspectief en studenten zich bewust laten worden van de samenhang tussen de verschillende onderdelen. De bevindingen van de toelatingscommissie (zie standaard 2) worden gezien als nulmeting voor de student inzake de eigen leerdoelen en competentieontwikkeling. Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat de opleiding daartoe werkt aan een competentiematrix waarmee studenten kunnen laten zien hoe ze zich ontwikkelen tijdens de stages.

Toetsing vindt plaats aan het einde van elk semester, in de toetsweken. In deze toetsweken worden studenten op alle gevolgde vakken en projecten beoordeeld. Voor elke toets is een herkansing mogelijk. Docenten zijn vrij om tijdens een semester deeltolsten af te nemen om zo de toetsdruk wat te spreiden. Studenten worden over de toetsing en het proces van beoordelen geïnformeerd middels de digitale leeromgeving en de verschillende modulebeschrijvingen en handleidingen.

De academie-brede examencommissie bestaat uit vijf leden, van wie een extern lid. De examencommissie is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de toetsing en het eindniveau van studenten. De eerder genoemde PDCA-toetsdossiers worden digitaal aangeleverd bij de examencommissie om steekproefsgewijs te kunnen worden beoordeeld op uitgangspunten van authenticiteit toetsen, validiteit, transparantie en betrouwbaarheid.

De examencommissie benoemt docenten met een eerstegraadsbevoegdheid tot examinator.

Docenten van de beeldende vakken met een tijdelijke aanstelling kunnen ook als examinator aangewezen worden. Voor de beoordeling van de beeldende vakken geldt dat dit altijd door twee docenten plaatsvindt, waarvan één een eerste-graadsbevoegdheid heeft. Theoriedocenten met een tijdelijke aanstelling worden bij hun rol als examinator begeleid door een of meer collega's. Collega's beoordelen steekproefsgewijs mee of er wordt gezamenlijk beoordeeld.

De examencommissie beoordeelt vooraf een steekproef van toetsen. Daartoe wordt in studiejaar 2019-2020 wordt een tweede lid van de examencommissie opgeleid tot toetsexpert. De examencommissie geeft deze toetsexperts jaarlijks specifieke opdrachten.

De examencommissie stelt jaarlijks bij aanvang van het studiejaar vast welke toetsen in de steekproef worden beoordeeld. De resultaten daarvan bespreekt de examencommissie met de docenten. De leden van de examencommissie observeren bovendien, met behulp van een format, steekproefsgewijs beeldende beoordelingen en afstudeerexamens. De resultaten daarvan worden teruggekoppeld naar de beoordelingscommissie, de coördinator afstudeeronderzoeken en de directie.

De commissie heeft tijdens de visitatie met vertegenwoordigers van de examencommissie gesproken. Daarbij is duidelijk geworden dat de examencommissie de afgelopen periode geïnvesteerd heeft in een verschuiving in haar rol van zorgen naar borgen en betrokkenheid van collega docenten bij het proces van toetsen en beoordelen. Zo is er een stroomschema ontwikkeld waarin verschillende processen voor studenten en docenten duidelijk worden en zijn de PDCA cyclus en de toetscyclus ingevoerd. Vooraf aan een module dient het toetsplan klaar te zijn, waarbij het vier-ogen principe is toegepast. Ook de feitelijke toets dient vooraf ontwikkeld te zijn, al is opgemerkt dat dit niet altijd haalbaar is. Het format voor de beoordeling van beroepsproducten wordt ook vooraf opgesteld. Bij het maken en nakijken wordt het vier-ogen-principe toegepast,

opvallende resultaten worden in de examencommissie besproken en indien nodig bekeken door een extra collega.

Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat docenten niet participeren in een formeel traject gericht op de basiskwalificatie examinering.

In het gesprek met de examencommissie is desgevraagd opgemerkt dat naar aanleiding van de uitgevoerde steekproeven geconstateerd is dat het beoordelen van groepswork lastig is. Ook is uit evaluaties naar voren gekomen dat het aantal groepsopdrachten in het eerste en tweede semester in het derde jaar niet in balans was. Dit is onderwerp van gesprek in het teamoverleg. Naar aanleiding hiervan kijkt de toetscommissie dit studiejaar naar de beoordeling van groepsopdrachten. Daarbij worden de opdracht, de modulebeschrijvingen en de beoordelingen betrokken.

De toetscommissie is onderdeel van de examencommissie en controleert steekproefsgewijs toetsen en bezoekt steekproefsgewijs beoordelingen. Sinds dit jaar wordt daarin ook de verkorte deeltijdopleiding meegenomen.

Inzake het praktijkgericht onderzoek (afstuderen, standaard 4) wordt dit jaar steekproefsgewijs gecontroleerd hoe de presentatie wordt afgenomen. Voor de komende periode heeft de examencommissie de ambitie om nog meer vooraf toetsen te controleren en het werken met toetsmatrijzen te stimuleren.

De commissie heeft ook met vertegenwoordigers van de examencommissie gesproken over de invoering van het assessment aan het einde van de eerste drie studiejaar. Daarbij is opgemerkt dat hiermee studenten vanuit een bredere blik beoordeeld worden en dat verwacht wordt dat studenten zich meer eigenaar zullen gaan voelen van hun eigen ontwikkeling. Het beeldende werk van de student is het uitgangspunt voor het assessment.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Er worden effectieve maatregelen genomen om de validiteit, intersubjectiviteit en transparantie van de toetsing te borgen. Bij de beoordeling van de beeldende vakken zijn, net als bij het afstuderen en het voorgenomen assessment, twee docenten c.q. examinatoren betrokken. Ook worden rubrics consequent toegepast gedurende de opleiding.

De commissie heeft tijdens de visitatie een aantal toetsen bestudeerd en stelt vast dat deze van voldoende niveau zijn en over het algemeen een klassiek karakter hebben. De commissie was onder de indruk van de posters van studenten bij de module Global Art. Daarbij vraagt de commissie zich tegelijkertijd af of deze vorm niet te traditioneel is. Passen de meer klassieke toetsvormen bij het opleiden van kunstdocenten voor het kunstonderwijs van morgen? De commissie geeft de opleiding ter overweging te onderzoeken welke alternatieve toetsvormen er zijn waarin studenten een belangrijke rol hebben in het bewijzen van hun eigen competentie. Desondanks stelt de commissie echter vast dat de opleiding de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie op het gebied van toetsing ter harte heeft genomen.

De commissie ondersteunt het voornemen van de opleiding om de jaarlijkse projecten met hetzelfde beoordelingsformulier te beoordelen. Dit komt de transparantie voor studenten inzake hun

eigen ontwikkeling op dit gebied ten goede. Ook is de commissie positief over het voornemen om een assessment aan het einde van de eerste drie jaar in te voeren. Daarmee wordt volgens de commissie recht gedaan aan het integrale karakter van het docentschap op het gebied van beeldende kunst en vormgeving. De commissie vraagt zich wel af of de beoogde studiepunten (1 EC) voor het assessment recht doen aan de te verwachten studielast van studenten. Daarnaast stelt de commissie op basis van de gevoerde gesprekken vast dat er nog geen gedeeld beeld is over de consequenties van het assessment voor de overige toetsing en de toetsdruk binnen de opleiding.

De commissie stelt eveneens vast dat de opleiding adequate maatregelen neemt om het eindniveau van de opleiding te borgen. Daartoe worden toetsen en afstudeerwerken steekproefsgewijs bekeken, en is de examencommissie steekproefsgewijs aanwezig bij afstudeerexamens. Ook de toetscommissie heeft hierin een belangrijke rol. De commissie raadt de examencommissie aan kalibratiesessies inzake het eindniveau te beleggen. Ook is de commissie van mening dat het waardevol kan zijn docenten te laten deelnemen aan traject gericht op de basiskwalificatie examinering.

Op basis van bovenstaande stelt de commissie vast dat de opleiding aan deze standaard **voldoet** voor zowel de voltijd als de deeltijd variant.

4. Gerealiseerde leerresultaten

De commissie stelt vast dat de opleiding de beoogde leerresultaten realiseert en dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. Dit wordt vastgesteld in de laatste fase van de opleiding met het afstudeeronderzoek en de stage. Voltijdstudenten maken daarnaast ook een eigen collectie van beeldend werk. Het afstudeerproces is degelijk opgezet en er zijn voldoende waarborgen voor het eindniveau. De commissie heeft vijftien afstudeerdossiers bestudeerd. De commissie stelt vast dat de drie onderdelen van het afstuderen van voldoende niveau zijn. Het is de commissie in het algemeen opgevallen dat in de bestudeerde afstudeeronderzoeken het kritisch beschouwen van de gebruikte literatuur versterkt kan worden. Ook past in de beoordeling van de afstudeeronderzoeken het uiteindelijke cijfer niet altijd bij de gegeven feedback. De commissie concludeert dat studenten en alumni hun weg weten te vinden in het werkveld en relevante vervolgopleidingen. Dit is tijdens de visitatie bevestigd in de gesprekken met studenten en alumni.

Bevindingen

Studenten worden geacht, in het vierde jaar voor de voltijd studenten en in het tweede jaar voor de verkorte deeltijdstudenten, het beoogde eindniveau op drie manieren te realiseren:

- a) de student is in staat een hoogwaardige collectie beeldend werk te maken dat geëxposeerd wordt in een eindexpositie op de academie (alleen voltijd);
- b) de student kan zijn vermogens als kunstdocent aantonen in een eindstage waarvan de leeropbrengsten zijn verwoord in een stageverslag en presentatie en;
- c) de student kan praktijkgericht onderzoek verrichten en mondeling toelichten.

Ter voorbereiding hierop maken studenten aan het einde van het derde jaar (voltijdstudenten) of eerste jaar (verkorte deeltijdstudenten) een afstudeerplan. Het plan biedt ruimte voor individuele differentiatie, toegespitst op de toekomstige werk- of studiercarrière van de student. Tijdens de visitatie is aangegeven dat het mogelijk is om de drie onderdelen qua inhoud aan elkaar te verbinden maar dat dit niet verplicht is. Daarbij is opgemerkt dat studenten hier niet vaak voor kiezen.

A. Afstuderen Beeldend

Tijdens het beeldend afstuderen laat de student zien dat hij zich heeft ontwikkeld tot beeldend kunstenaar of vormgever; een kunstenaar die zelfstandig een beeldende thematiek onderzoekt, uitdiept en uitwerkt tot een samenhangende collectie.

Studenten bepalen zelf welk werk ze maken en welke materialen en technieken ze daarbij inzetten. Tijdens maken wordt verwacht dat studenten hun proces bijhouden in een blog. Daarmee geven ze inzicht in hun ontwikkeling en (artistieke) keuzes die zijn gemaakt.

De eindcollectie wordt gepresenteerd en beoordeeld in de vorm van een eindexamenexpositie. Studenten schrijven een 'artist statement' over het gemaakte werk voor de catalogus die bij de eindexamenexpositie hoort.

De beoordeling vindt plaats middels een rubric. De hoofdbegeleider, een tweede docent en een extern deskundige beoordelen de student gezamenlijk. De extern deskundige heeft een adviseerende rol.

B. Eindstage

Tijdens de eindstage (in het vierde jaar van de voltijdopleiding en het tweede jaar van de deeltijdopleiding) laat de student zien dat hij zich ontwikkelt tot zelfstandig, startbekwaam docent beeldende kunst en vormgeving. De student kiest zelf de context van de stage (binnen of buitenschools). Daarnaast kan de student een 8 EC-stage naar eigen inzicht invullen. Dit kan door de eindstage uit te breiden, maar ook door een stage op een andere stageplek te lopen of door een praktijkstage bij een kunstenaar.

De stage wordt beoordeeld door de stagecoach van de academie op basis van het stageverslag en het functioneren in de praktijk. Beide onderdelen

wegen even zwaar en moeten voldoende zijn om de stage met succes af te ronden. Over het stageverslag geeft de stagecoach aan de hand van een rubric een holistisch oordeel. De beoordeling van de praktijk vindt plaats op basis van de tussentijdse evaluatie en de eindevaluatie van de begeleider op de stageplek, aan de hand van een competentiematrix.

C. Afstudeeronderzoek

In het tweede semester van het vierde studiejaar van de voltijdopleiding en van het tweede jaar van de deeltijdopleiding voert de student het afstudeeronderzoek. In dit onderzoek worden actuele ontwikkelingen in het brede veld van de kunsteducatie geëxploreerd of getoetst. Kunsttheoretische, onderwijskundige en didactische aspecten komen daarin geïntegreerd aan de orde. De student kan kiezen voor literatuuronderzoek, empirisch onderzoek of een combinatie van beide. Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat het praktisch empirisch onderzoek ook een ontwerp op de werkplek kan omvatten.

De student wordt tijdens het afstudeeronderzoek begeleid door een begeleider (examinator). Het afstudeeronderzoek wordt beoordeeld door twee beoordelaars. Nadat beide beoordelaars het verslag als voldoende beoordelen vindt de presentatie plaats. Na de presentatie wordt door beide examinatoren het eindoordeel schriftelijk vastgesteld.

Studenten waarmee de commissie gesproken heeft, voelen zich voldoende voorbereid op hun afstudeeronderzoek. De verschillende modules op het gebied van onderzoeksvaardigheden en het schrijven van stukken en omgaan met bronnen eerder in de opleiding dragen daar volgens hen aan bij.

De opleiding volgt waar haar alumni terecht komen. 92% van de alumni werkt als docent (waarvan het overgrote merendeel in het voortgezet onderwijs werkt) en daarvan combineert 40% dit met een eigen kunstpraktijk. Alumni werken ook

op de opleidingsscholen waar de opleiding mee samenwerkt, daardoor zijn er nauwe contacten met de alumni. Ook volgen alumni de bij- en nascholingsactiviteiten van de academie. Gemiddeld stromen drie à vier alumni per jaar in in de masteropleiding Kunsteducatie. Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat alumni de door de opleiding georganiseerde alumnibijeenkomsten waarderen. Zij kunnen collega's meenemen en gezamenlijk diverse workshops volgen. Het ArtechLAB organiseert scholingsweekenden voor docenten en cursussen op scholen inzake techniek in het kunstonderwijs.

Overwegingen

De commissie concludeert dat de opleiding een degelijk afstudeerproces heeft ingericht. Het eindniveau wordt bepaald met beeldend werk, de eindstage en een praktijkgericht afstudeeronderzoek. Bij de beoordeling van deze drie onderdelen zijn meerdere examinatoren betrokken.

Om zich een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten, heeft de commissie voorafgaand aan de visitatie dossiers van vijftien afgestudeerde bestudeerd, bestaande uit afstudeerwerk, stageverslag en de weerslag van het beeldend werk. Op basis hiervan concludeert de commissie dat afgestudeerden de beoogde leerresultaten en het gewenste eindniveau realiseren. Ook is de beoordeling voor studenten transparant doordat zij de beoordelingsformulieren van beide beoordelaars ontvangen.

Een aantal afstudeeronderzoeken had een ontwerpgericht karakter. Het is de commissie opgevallen dat deze ontwerpen tijdens het afstudeeronderzoek niet in de praktijk getoetst zijn. Tijdens de visitatie is opgemerkt dat dit wel de bedoeling is, maar dat dat vanwege de beschikbare tijd niet altijd lukt. Tevens is het de commissie opgevallen dat in algemene zin weliswaar voldoende literatuur geciteerd wordt, maar dat het kritische beschouwen van die literatuur versterkt kan worden. Inzake de beoordeling van de afstudeeronderzoeken merkt de commissie op dat het

uiteindelijke cijfer niet altijd past bij de gegeven feedback; het cijfer valt in de regel hoger uit dan de feedback doet vermoeden.

Ten aanzien van de bestudeerde stageverslagen merkt de commissie op dat deze zeer verschillend gestructureerd zijn.

De commissie geeft de opleiding mee te onderzoeken of het beeldend werk, het afstudeeronderzoek en de stage van de student meer met elkaar in verbinding kunnen worden gebracht. Vanuit die integratie kan een student een diepere eigen identiteit geven aan het concept van

authentieke kunsteducatie in haar/zijn eindkwalificerende werken.

Op basis van de gevoerde gesprekken met studenten en alumni en de resultaten van het alumni-onderzoek stelt de commissie vast dat alumni in staat zijn hun weg in het werkveld en naar relevante vervolgopleidingen te vinden.

Op basis van bovenstaande stelt de commissie vast dat de opleiding aan deze standaard **voldoet** voor zowel de voltijd als de deeltijd variant.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Deze notitie is volgens het NVAO-format opgesteld.

Naam panellid (incl. titulatuur)	Korte functiebeschrijving van de panelleden (1-3 zinnen)
dr. ir. Ab Groen	Zelfstandig gevestigd adviseur en bestuurder
E. (Eva) van der Molen MA	Molen&Molen, partner, procesleider, trainer en adviseur
drs. Fred Wartna	Tot voor kort verbonden als docentopleider aan de Willem de Kooning Academie
Fabiënne Hendriks	Studeert Docent bKV aan de Hogeschool Rotterdam

De commissie werd bijgestaan door Titia Busing, extern secretaris gecertificeerd door NVAO.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ingevuld, ondertekend en deze zijn ingeleverd bij NVAO.

Bijlage 2 Programma visitatie

Dag 1 verkenning 28 november 2019

12.00 - 12.30 uur	Inloop en ontvangst panelleden
12.30 - 14.00 uur	Interne vergadering/voorbereiding panel en lunch
14.00 - 14.45 uur	Directie/management
15.00 - 15.45 uur	Showcase
15.45 - 16.15 uur	Inloopsprekuren
16.15 - 17.15 uur	Alumni en werkveldcommissie
17.15 - 18.00 uur	Intern beraad panel

Dag 2 verdieping 29 november 2019

9.00 - 9.30 uur	Interne vergadering panel
9.30 - 10.45 uur	Docenten
11.00 - 12.15 uur	Studenten
12.15 - 13.15 uur	Lunch (door alumna Yara de Graaf)
13.15 - 14.15 uur	Examencommissie
14.15 - 16.15 uur	Interne bespreking panel
16.15 - 16.30 uur	Terugkoppeling
16.30 - 17.30 uur	Nabespreking (borrel)

Bijlage 3 Bestudeerde documenten

- Zelfevaluatie en bijlagen
- Opleidingsprofiel kdvo
- Matrix competentieset
- Overzicht opleidingsscholen
- Overzicht onderzoekspublicaties docenten dbkv bij lectoraat kunsteducatie
- Curriculum document Breitner 1.0
- Beroepsprofielen kunstvakdocenten LKCA
- Aankondiging symposium Making a third space (mei 2019)
- Overzicht leden Raad van Advies
- Overzicht contacten met het werkveld
- Overzicht internationale samenwerkingspartners en uitwisselingen
- Overzicht projecten in het onderwijs 2018-2019
- Projecten/Artechlab
- Blokkenschema voltijd en deeltijd 2018-2019
- Overzicht keuzevakken 2017-2019
- Toetsbeleidsplan
- Toetsmatrix
- Overzicht stageplaatsen 2018-2019
- Studiegids 2019-2020
- Opleidings- en Examenregeling 2019-2020
- Tabel Dublin Descriptoren, competenties en curriculumonderdelen
- Cv's docenten
- Opbrengsten peerreview 2016-2018
- Resultaten enquête stageplaatsen
- Resultaten Kunsten Monitor
- Waarden, missie, visie van de academie
- Strategy Map Academie voor Beeldende Vorming 2015-2020
- Jaarverslag Examencommissie 2018-2019
- Jaarverslag Opleidingscommissie 2018-2019
- Catalogi afstudeerwerk 2018 en 2019
- Uitslag NSE 2017
- Filmpje met studentbevindingen
- Studiemateriaal en toetsen
- 15 afstudeerwerken

